

Vriendenkring Noordzee-Aquarium Oostende

V.Z.W.

(volwaardig afgekort V.N.A.O.-v.z.w.)

(Bestemming)

P 708549

Driemaandelijks tijdschrift - 3de trimester 2012 - nr. 89 (Bijlage Aquatieme)
Afgiftekantoor Oostende 1

© FRANÇOIS Roland

In dit nummer:

35 jaar Noordzeeaquarium • Aquatieme 2012 • Snapshots reis Lier • KIMO project • Maritiem Cultuur & Volkskunde • Noordse stormvogel • Fata morgana • Haaien • Tongenvisserij • Groene toekomst • TGS 508 • De Vaas van Oostende • Pierre De Mey • Ons gazetje

Gedrukt op chloorvrij papier.

INLICHTINGEN

De Vriendenkring van het Noordzee-Aquarium Oostende werd gesticht op 1 juli 1990 als feitelijke vereniging. Op 24 februari 1997 werd de feitelijke vereniging omgevormd tot een vereniging zonder winstoogmerk volgens de wet van 27 juni 1921. De statuten verschenen in het Belgische Staatsblad op 24 april 1997 in de bijlage onder het nummer 5954 blz. 3308 en 3309. Deze statuten werden gewijzigd en gecoördineerd op 6 december 2004 als gevolg van de nieuwe V&S-wet van 2 mei 2002. De vereniging staat wettelijk bekend met het ondernemingsnummer 0460.438.808 met zetel Aquariumgebouw, Visserskaai 8400 Oostende

De vereniging: "V.N.A.O.-V.Z.W." heeft volgens art. 3 van de statuten als doel:

1. Een beweging op gang brengen ten gunste van het Stedelijk Noordzeeaquarium Oostende en alles te doen wat van aard is om de publieke belangstelling ervoor te stimuleren.
2. Bij te dragen tot het verrijken van het patrimonium van het Stedelijk Noordzeeaquarium Oostende.
3. Voor haar leden natuur- en milieu-educatieve programma's uitwerken in verband met de fauna en de flora van de zee.
4. Het bevorderen van de maritieme cultuur.
5. Het beschermen van het milieu op zee en in de kustgebieden en het beschermen en benutten van natuurlijk en architecturaal erfgoed in Belgische zeegebieden.
6. In samenwerking met de visserij wetenschappelijke waarnemingen doen in verband met de fauna en de flora van de zee.
7. Meewerken aan duurzame ontwikkeling van de kustgebieden met visserij.

V.N.A.O.-V.Z.W. is lid van:

De Federatie der Vrienden van de Musea van België
De Cultuurraad en de Milieuraad van Oostende
Maritiem Erfgoed Vlaanderen

De leden ontvangen het driemaandelijks tijdschrift en genieten, mits voorlegging van de lidkaart, gratis toegang tot het Aquarium en ook de andere stedelijke musea van Oostende. Dit wordt toegestaan door het Oostendse Stadsbestuur.

U kunt lid worden door een jaarlidgeld van **7,50** euro (vanaf 2010) over te schrijven op rekening BE78 2800 7062 0986 - BIC code GEBABEBB van V.N.A.O. - V.Z.W. Visserskaai Oostende.

Een extra bijdrage van steunende leden is van harte welkom.

Wie 12,50 euro en meer betaald, wordt vermeld in een erelijst.

Een reeks adverteerders schenken onze vereniging hun vertrouwen en steunen aldus de werking. We danken ze van harte en bevelen ze allemaal warm aan.

Het Noordzeeaquarium op de Visserskaai te Oostende is gans het jaar geopend op alle weekends en dagelijks van 1 april tot 30 september.

Verdere info op de website: <http://users.skynet.be/noordzee.aquarium>.

35 jaar Noordzeeaquarium op 11 augustus 2012

Op donderdag 11 augustus 1977 werd het stedelijk Noordzeeaquarium officieel geopend door de Oostendse schepen voor de haven, Henri Dumarey (SP)

Ter gelegenheid van het dertig jarig bestaan in 2007 werd door onze vereniging een gedenkboek uitgebracht dat samengesteld werd door Eddy Eneman . Feestelijk werd deze verjaardag gevierd.

Vijf jaar later moeten we vaststellen dat spijs het voortdurend lobbywerk voor vernieuwing en herinrichting nog niets is gebeurd en dat het Aquarium nog altijd in dezelfde toestand is als 35 jaar geleden. We zijn dus niet in feeststemming.

We mogen al blij zijn dat het Aquarium nog bestaat want eertijds wilden bepaalde snode politici er een restaurant van maken.

Onze vereniging bestaat 22 jaar en veel beloften voor nieuwbouw en renovatie werden in de laatste twintig jaar gedaan en de pers heeft er genoegzaam over geblokletterd. Tot drie legislaturen ver stonden in de bestuurakkoorden van de meerderheid in het Oostendse stadsbestuur overeenkomsten dat het Aquarium zou nieuw gebouwd worden . Zelfs in de te verwezenlijken 100 PUNTEN van de SPA was de nieuwbouw opgenomen. Dat punt werd afgezwakt van nieuwbouw naar renovatie en van dit laatste is er nog helemaal niets te bespeuren.

In ons gedenkboek schreef burgemeester Jean Vandecasteele :*"Met zijn zeevissen uit de streek vormt het Aquarium een liefkoosde bestemming voor scholen en toeristen."*

Eveneens in ons gedenkboek schreef schepen voor milieu en de haven, Yves Miroir :*" Ondanks de aanzienlijke leeftijd van het Noordzeeaquarium in Oostende bewijzen de bezoekersaantallen dat de onderwaterwereld nog steeds boeit. Een nieuw Noordzeeaquarium is om die reden een must voor Oostende en zou een welgekomen ondersteuning zijn om de maatschappij nog meer respect te laten opbrengen voor de zee in al zijn aspecten."*

In de loop der jaren zijn er meer dan anderhalf miljoen bezoekers geteld voor het Aquariumpje op de Visserskaai te Oostende.

Velen zijn het Aquarium genegen en drukken het ook uit door hun steun Vrienden van het Noordzeeaquarium laat uw stem horen bij de politici want straks moeten ze weer gekozen worden en wie weet of ze misschien **"vijf minuten politieke moed"** hebben.

R. Coelus

AQUATIEME 2012

(Meer info in een bijlage)

Onze vereniging organiseert een kusttentoonstelling van 2 juli tot 2 september in de bovenzaal van het Aquarium. De tentoonstelling is gratis toegankelijk op weekdays van 14 u tot 17 u.

Tijdens weekends van 10u tot 12u (facultatief volgens de kunstenaar) en van 14 u tot 17 u.

Er zijn negen deelnemers die elk telkens een week hun werken exposeren.

Ze zijn tijdens hun eigen week telkens aanwezig.

- Van 2 juli tot en met 8 juli **Christine Opsomer**
- Van 9 juli tot 15 juli **Diana Dumarey**
- Van 16 juli tot 22 juli **Pierre Mees**
- Van 23 juli tot 29 juli **Elisabeth Monstrey**
- Van 30 juli tot 5 augustus **Eddy Eneman**
- Van 6 augustus tot 12 augustus **Nana's Idee(Hardy)**
- Van 13 augustus tot 19 augustus **Guy Van Iseghem**
- Van 20 augustus tot 26 augustus **Jacqueline Lan-Rybarczyk**
- Van 27 augustus tot 2 september **Tetaert Raymond**

Op 2 september is er bijeenkomst van de negen kunstenaars en ons bestuur (Safe the date).

We danken alvast bestuurslid Jan Jacobsen en zijn echtgenote Jacqueline Vanthuyne alsook onze secretaris Eddy voor de organisatie en opvolging van de tentoonstelling.

Snapshots reis naar Lier 28 april 2012

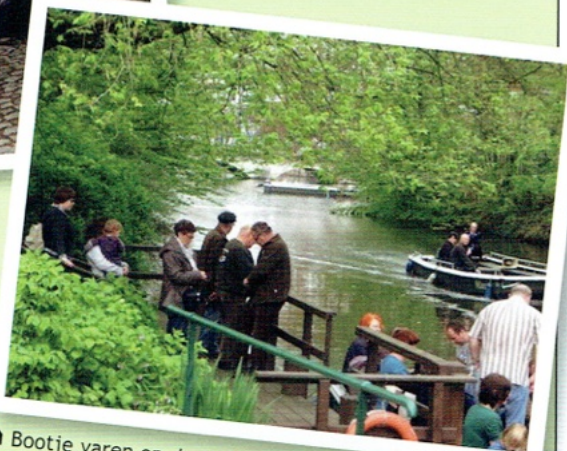
↘ De gids geeft uitleg in de St Gummarushoofdkerk

↘ Wandelen langs de Nete
bemerkt het mosselschip Korneel

↘ Luisteren naar de gids in het begijnhof

↘ Bootje varen op de Nete

KIMO PROJECT

FISHING FOR LITTER

Vissers halen tonnen afval uit zee

Op 3 mei 2012 was er in het hotel Royal Astrid te Oostende een inforegadering over het Kimoproject. De Oostendse schepen voor Milieu introduceerde de twee sprekers: 1. De heer Wim Westerman, voorzitter van KIMO Nederland en België, die toelichting gaf over de werking en doelstellingen van KIMO. 2. Prof. dr. Colin Jansen van de universiteit Gent die het vooral had over de dumping van plastics in de zee.

WAT IS KIMO?

Het is een organisatie die in 1990 gesticht werd te ERSBJERG in Denemarken.

Kimo zet zich in voor het tegengaan van vervuiling in de Noordzee, dus een internationale milieu- en veiligheidsorganisatie voor lokale overheden rond de zeeën in Noord-Europa. Kimo doelt op het verwijderen van bestaande verontreiniging uit de Noordzee, nieuwe te voorkomen en de Noordzee in goede conditie door te geven aan de komende generaties

Daadwerkelijke medewerking door vissers

Bodemvissers krijgen tijdens hun bedrijvigheid op zee afval in hun netten dat eerder door anderen in zee is gegooid. Nu nemen de deelnemende vissers het zeezwerfvuil mee naar land, waar het wordt opgenomen, afgevoerd en verwerkt. Voor de opslag nemen de vissers 'bigbags' mee aan boord

Bij aankomst in de haven plaatsen de vissers de grote zakken met de gevangen afval op de kade vanwaar de bigbags door de afvalverzamelaars worden verwijderd en verwerkt.

In een bigbag kan tot 250 kilo vuil.

Naar verwachting zullen Nederlandse en Belgische vissers aan het eind van het jaar tot 300 000 kilo afval uit zee hebben gehaald

Niet onbelangrijk daarbij is, dat het project het imago van de visserij meehelpt te verbeteren.

RESOLUTIE: 'STOP DE DUMPING VAN PLASTIC'

Jaarlijks ontvangt onze Noordzee 20.000 ton afval waaronder heel wat plastic afval.

Ongeveer 70 % van het afval zinkt naar de bodem. Zo'n 15 % blijft drijven en de rest speolt aan op de stranden. Dit kost de kustgemeenten van de Benelux handenvol geld (zo'n 10 miljoen euro).

De plastic soep

In 2006 berekende de Verenigde Naties dat er in iedere vierkante kilometer oceaan 17.760 stukjes plastic rond-drijven. Ook in onze Noordzee, veelal gaat dit om grotere stukken plastics zoals flessen, zakjes verpakkingen enz. Stromingen verspreiden het wereldwijd over de oceanen. Ook worden de plastics door zon, wind, schuring en golfwerking kleiner en kleiner.

Het gevaar is niet enkel dat deze microplastics opgegeten worden door zeedieren maar ook dat giftige stoffen kleven aan dit microplastic en zo opgenomen worden in het voedselweb.

Kunststoffen door de mens uitgevonden om lang mee te gaan zijn niet meer weg te denken uit de maatschappij van vandaag. Lang meegaan staat in contradictie met 'wegwerpplastics'

Bij ons wordt al veel plastic gerecycleerd maar de weg is nog heel lang.

Over KIMO nog meer in volgend tijdschrift.

MARITIEME CULTUUR EN VOLKSKUNDE: een systematische benadering

Roger Jansoone

▣ INLEIDING

De Vriendenkring van het Noordzee-Aquarium Oostende is wellicht één van de weinige vriendenkringen van dien aard die zich statutair ook tot doel stellen "*het bevorderen van de maritieme cultuur*". Doch wat hiermede precies allemaal bedoeld wordt, is vermoedelijk niet voor iedereen zo duidelijk en daarom is het misschien wel eens nuttig hierop even nader in te gaan, des te meer daar er in de loop der tijden reeds heel wat verdwenen is van wat men zou kunnen brengen onder de noemer "maritieme cultuur". Bijgevolg komt het erop aan, te behouden wat hiervan nog overgebleven is. Maar daarvoor moeten we eerst zien, waarover het nu eigenlijk gaat ... en hoe een en ander in elkaar past.

Toch moet er eerst en vooral op gewezen worden dat het begrip "cultuur" (zoals het tot op heden is geëvolueerd) bij het brede publiek nog niet in ruime zin is doorgedrongen. Voor Jan Modaal is "cultuur" nog steeds iets dat verband houdt met "kunst", en meer bepaald met "plastische kunsten" in de aard van schilderijen, tekeningen en beeldhouwwerken. Sommigen zullen er wellicht ook nog muziek en toneel aan toevoegen, maar daarmee houdt het zo ongeveer op. En zelfs wanneer we het dan hebben over "maritieme cultuur", dan denkt men vooral aan "kunst in verband met de zee" zoals marine-schilderijen, maritieme fotografie en beeldhouwwerken, misschien ook aan literatuur over de zee, films over het leven op zee, ...en bij jongeren "van 7 tot 77" tevens stripverhalen.

Weliswaar is die nogal enge benadering de jongste jaren in zekere mate verruimd tot zeilen, surfen, duiken, strandrecreatie, maar ook nog tot geschiedenis van de zeevisserij, van de scheepvaart en van de pakketboten, het toerisme aan zee, scheepsmodellenbouw, kunst en creativiteit aan zee en in de havens, aquariums, visserijmuseums, heemkringen, het bouwen van replica van historische vaartuigen, en niet in het minst ook een hernieuwde belangstelling voor het vissers- en zeemanslied, dit vooral door de onvermoeibare inzet vooreerst van

wijlen Jef Klausling en vervolgens van de betreurde Lucy Loes.

Is hiermede nu alles gezegd over maritieme cultuur? Heel zeker niet, want het omvat nog heel wat meer. Bovendien is het niet zo duidelijk hoe je ergens een lijn of een structuur kunt trekken doorheen die wirwar van diverse uitingen van maritieme cultuur. Want dat is toch vereist indien men van dit eigenlijk oeverloos en steeds verder uitdeinend domein een *volwaardig begrip* wil maken dat niet alleen door de publieke opinie maar vooral ook door de overheid met wat meer inzicht en respect zou mogen bejegend worden. Wat dit laatste betreft, is het bijvoorbeeld toch wel symptomatisch dat voor het Stadsbestuur van Oostende sedert enkele jaren onze Aquariumvereniging niet langer wordt beschouwd als zijnde een geheel van activiteiten i.v.m. "maritieme cultuur", maar wel als iets dat ergens verband houdt met het ... leefmilieu, want - stel je voor - wij houden ons bezig met het in leven houden van zeedieren ! Een dergelijke "interpretatie" is vanzelfsprekend niet vrijblijvend omdat dit uiteraard onmiddellijk concrete gevolgen heeft, o.m. inzake betoelaging door de overheid.

▣ EEN HISTORISCHE STUDIEDAG

In 2004, dus nu al weer enkele jaren geleden, hield *Volkskunde West-Vlaanderen* vzw zijn jaarlijkse studiedag in Oostende, met toen als thema "Zeevisserij en maritieme volkskunde". Om de deelnemers de kans te bieden hieromtrent enige "voorkennis" op te doen, werd het desbetreffend jaarboek (onder de titel "Op de vismarkt ben ik geboren !") vooraf verspreid onder de aangesloten leden. Dit was noodzakelijk omdat, zowel bij de ochtend- als bij de namiddagzitting, een beknopte inleiding telkens werd gevolgd door een geleid bezoek aan relevante sites en musea in de buurt van de conferentiezaal in de Langestraat. Deze combinatie van "het nuttige paren aan het aangename" viel bij de deelnemers zeer goed in de smaak, des te meer daar 's avonds tijdens een muzikale afsluiter een in eigen schoot gevormd visserskoor een "recital" ten beste gaf van bekende zeemans- en vissersliederen.

In deze bijdrage voor ons ledenblad wens ik even nader in te gaan op die beide inleidingen, met name (a) "Historiek van de Vlaamse zeevisserij : een *structurele* benadering" en (b) "Maritieme cultuur en volkskunde : een *systematische* benadering". In beide gevallen - en zeker wat betreft (b) - gaat het om een eerste poging in die richting, want - voor zover mij bekend - had tot dusver nog niemand zich ooit gewaagd aan een dergelijke aanpak. Aan de hand van een

schematische weergave werd, via projectie op een scherm, tijdens de studiedag aangetoond dat zowel de historiek van de Vlaamse zeevisserij als de evolutie van de maritieme cultuur en volkskunde eigenlijk in ruime mate een "kettingreactie" is van oorzaak en gevolg, in die zin dat heel vaak het ene het andere met zich heeft meegebracht. In die schematische opbouw worden zowel verticale als horizontale "parameters" verwerkt : via de verticale wordt de historische aaneenschakeling van oorzaak en gevolg weergegeven, terwijl via de horizontale de diverse fasen van de interne functionele evolutie binnen elk element worden aangestipt. Zo krijgt de heem- en volkskundige - via het samenspel en de interactie van deze vertikalen en horizontalen - een meer diepgaand inzicht in de evoluties die zich in de loop der jaren hebben afgetekend, en ook in de manier waarop ogenschijnlijk uiteenlopende elementen concreet op elkaar hebben ingespeeld.

Om een idee te geven van wat zo allemaal werd behandeld in dat Jaarboek (een selectie van thema's die als dusdanig uiteraard onvolledig was), geven wij hierna een beknopte opsomming :

- plaats en betekenis van de maritieme cultuur en volkskunde
- bijgeloof in de zeevisserij... en de impact op het visserijgebeuren
- zingende baren: liederen van de zee
- het verzamelen van scheepsstempels in Nautica-verband
- scheepsdrankjes, onmisbare metgezel van de zeeman
- sociale verhoudingen in de zeevisserij
- plaats en rol van de vrouw in een typische mannenwereld
- visserij-onderwijs, een bijzonder aspect van de maritieme volkskunde
- behoud van het varende erfgoed: een wensdroom?
- maritieme archeologie: "case study" Walraversyde
- marine archeologie, recente loot van de maritieme archeologie
- professionele berging en archeologisch onderzoek van S.M.S. Prangenhof
- het Nationaal Visserijmuseum in Oostduinkerke
- het Noordzee-aquarium in Oostende
- heem- en geschiedkundige kring "De Plate"
- zeemanstehuis Godtschalck: een levende data-bank ?
- volkskundige aspecten van het herdenkingsjaar "Het beleg van Oostende, 1604/2004"

▣ HISTORIEK VAN DE VLAAMSE ZEEVISSERIJ

De inleiding (a) "Historiek van de Vlaamse zeevisserij : een structurele benadering" schetst vooraf het historisch referentiekader, waarin de evolutie van de maritieme volkskunde moet gezien worden. Bedoelde structurele benadering (zie bijlage 1) verloopt logischerwijze via de diverse historische opbouwfasen van de Vlaamse zeevisserij-sector. Ik heb mij hiervoor grotendeels gebaseerd op de studie die ik in 1994 heb gepubliceerd "Het laatste bolwerk van de jager – Beknopte geschiedenis van de Vlaamse zeevisserij". Was het al een hele uitdaging om destijds ruim vijfduizend jaar geschiedenis van deze sector samen te brengen in één enkel en beslist niet lijvig boekdeel, dan was het wel helemaal een krachttoer om vervolgens dit alles samen te ballen in één schema. Het idee van een structurele benadering is bij mij "gerijpt" reeds tijdens voornoemde studie, omdat het mij in toenemende mate was opgevallen, hoe de historische evolutie van dit bedrijf via een bepaald logisch opgebouwd en natuurlijk stramien verlopen is.

De zeevisserij is inderdaad bij ons ontstaan en uitgegroeid zoals men een huis zou opbouwen: eerst de natuurlijke funderingen, daarna de maatschappelijke onderbouw, vervolgens de economische infrastructuur met vissershavens en een vissersvloot, dan de commerciële structuur van afzet en in- en uitvoer, met uiteindelijk daarboven de superstructuur van overheidsinmenging en overheidsbeleid. De zeevisserij-sector is hierbij de *spil* geweest waaromheen al het andere draait of ontstaan is: de toeleverings- en aanverwante bedrijven, de plaatselijke handel en middenstand, havenactiviteiten, militaire vestigingen, toerisme, ... en in zekere mate zelfs de landbouw wegens - qua voedselvoorziening - de complementaire functie van de visserij t.o.v. de landbouw (en dit eeuwenlang en zelfs nog vrij recent tijdens beide Wereldoorlogen).

Een en ander mag dus niet de indruk verwekken dat het hier eenzijdig en enkel zou gaan om de zeevisserij, want het gaat hier om een vaak harmonische *samenhang en het samengaan* van diverse sectoren. Het hoeft dan ook niet te verbazen dat als natuurlijke "tegenhanger" van vermeld Zeevisserij-Jaarboek bij diezelfde vereniging onlangs in 2011 een ander themanummer werd uitgegeven, het Jaarboek "Landbouw en agrarische volkskunde".

Op gevaar van onvolledigheid geef ik hierna een uiterst beknopte weergave van deze evolutie, aan de hand van bedoeld schema (bijlage 1).

De basis van alles – zowel letterlijk als figuurlijk – was uiteraard de geografisch/geologische ontwikkeling. Men kan dit vrij goed volgen via de reeks van vier historisch/geologische kaarten betreffende de kustvorming in de loop der eeuwen (cfr. Jaarboek, p. 16), waarbij wij achtereenvolgens onderscheiden, vooreerst de “Flandriaanse transgressie” (ca 8000 v. J.Chr.), vervolgens (ca 100 v. J.Chr.) de zee die zich terugtrekt tot ongeveer 15 km voorbij de huidige kustlijn, dan in de 4^e eeuw van onze tijdrekening de “Duinkerke transgressie”, en ten slotte ca 840 de zee die zich andermaal terugtrekt om nadien (ca 1100) met hernieuwde kracht het land te overspoelen.

In dit woeste samenspel van natuurelementen, waarop uiteraard de mens geen vat kon hebben, was niettemin een primordiale vereiste voor het ontstaan van een vissersbevolking, de reële mogelijkheid van het vestigen van een nederzetting in een desolaat en onherbergzaam gebied, waarvan het “verzopen land van Saaftinge” nu nog enigszins een concreet beeld weet te geven. Een louter natuurlijk element heeft hiertoe de eerste aanzet gegeven, namelijk de duinenvorming, waarna in de 7^e eeuw een schuchter begin werd gemaakt van indijking en inpoldering, spoedig daarna weer te niet gedaan door een reeks van rampzalige springvloeden. Doch in de 12^e eeuw werden indijking en inpoldering opnieuw aangepakt, om pas in de 17^e eeuw te eindigen met de indijking van de Moeren.

Zo komen wij tot de *sociologische* basis : het ontstaan van een vissersbevolking (een evolutie die vanzelfsprekend van zeer groot belang is voor de maritieme cultuur en volkskunde). De oorspronkelijke kustbewoners (vanaf ca 6000 v. J.Chr.) waren Kelten (vooral Menapiërs), die echter tijdens de militaire campagnes van Julius Caesar (ca 50 v. J.Chr.) vrijwel volledig werden uitgeroeid. Ingevolge de “Duinkerke transgressie” in de 4^e eeuw, ontstonden slechts vanaf de 5^e eeuw nieuwe nederzettingen, eerst de Franken en vervolgens Saksen (8^e eeuw) en Friezen (9^e eeuw). Een echte “melting pot society” is hieruit kennelijk niet ontstaan. Een apart geval vormt Oostende, vooral wat betreft de onlangs opnieuw zeer bestudeerde belegering (1601/1604) waarbij een groot deel van de bevolking is gevlucht of omgekomen en waarbij anderzijds een inwijking is ontstaan van Watergeuzen en van Engelse, Hollandse en Zeeuwse soldeniers (waarvan een aantal overlevenden nadien visser ... en later soms ook kaper geworden zijn, want het bloed stroomt waar het niet gaan kan).

Een hierbij nauw aansluitende parameter is de ontwikkeling van de *visserijtechniek*. In de prehistorie louter een kwestie van plukken en jagen, werd dit reeds vanaf 6000 v. J.Chr. een primitieve vorm van strand- en kustvisserij. De grote doorbraak kwam echter pas omstreeks 1400 met de uitvinding van het "haringkaken", en vervolgens ca 1450 met de opkomst van een nieuw en zeer degelijk vissersvaartuig, met name de "haringbuis". Op een nieuwe doorbraak moeten wij wachten tot de 19^e eeuw : het boomnet (1822), het gebruik van ijs aan boord (1874), de stoomvisserij (1884). De 20^e eeuw ontketende een ware revolutie : de motorvisserij (1920) en vervolgens de bokkenvisserij (vanaf 1960), ... met alle gevolgen van dien qua overbevissing en quota-beleid.

Het samengaan van indijking en inpoldering, het ontstaan van een vissersbevolking en de ontwikkeling van de visserijtechniek, maakten het mogelijk dat een *economische* infrastructuur op gang kon komen, meer bepaald via de opkomst van vissershavens, waarvan de eerste zijn opgericht in de 12^e eeuw, op de nieuwe kustlijn na de zoveelste "transgressie". In de 14^e eeuw kennen de meeste vissershavens een zuidwaartse uitbreiding of soms zelfs hervestiging ingevolge het niet aflatend natuurgeweld van diverse springvloeden. Dit gaat gepaard met het aanleggen van nieuwe aanlegkaden en vaak ook met het bouwen van een omwalling. In het geval van Duinkerke, Nieuwpoort , Oostende en Sluis is er in toenemende mate een bolwerkvorming (vooral Oostende wordt een oorlogshaven, met ter plaatse een groot garnizoen). In de 19^e eeuw kennen de vissershavens een nieuwe expansie, met daarbij ook nog de bouw van Zeebrugge omstreeks 1900.

Een andere krachtlijn is het beleid inzake *voedselvoorziening*. Tot 200 v. J.Chr. gaat het slechts om een primitieve overlevingseconomie. Nadien ontstaat een gesloten economie, gericht op eigen voeding maar met toch reeds een begin van nering via de zoutwinning en de handel (in de Romeinse periode) in "garum" (gefermenteerde vissaus). Pas in de 12^e eeuw is er sprake van een *open economie*, met de opkomst van de vishandel (vooral haring), zowel in het hinterland als naar Engeland. De voedselvoorziening via de zeevisserij krijgt dan zowel een commercieel karakter als een voedselstrategisch belang (*complementaire* rol ten aanzien van de landbouw, waarvan de productiviteit zeer lang geen gelijke tred kon houden met de

bevolkingsaan groei). Dit laatste kwam vooral tot uiting in de 17^e en de 18^e eeuw, en vrij recent ook nog tijdens de beide Wereldoorlogen. In een studie, waarvan iedere maand een hoofdstuk werd gepubliceerd in het Oostends heemkundig tijdschrift "De Plate", behandelde ik een desbetreffende "case study" aangaande de Eerste Wereldoorlog). Dit komt eveneens aan bod in mijn hierop volgende studie (eveneens gepubliceerd in "De Plate") onder de titel "Het dagelijks leven in Oostende tijdens de bezetting (1940/44)".

Via de economische infrastructuur en het beleid inzake voedselvoorziening belanden wij in de kwestie van de *kapitaalstructuur* binnen het bedrijf. In de Oudheid en de vroege Middeleeuwen, met diverse zeer bescheiden vormen van strand- en kustvisserij, was hiervan uiteraard geen sprake. Doch ook in de 15^e eeuw, met het ontstaan van de "Groote Visscherye", kwam men niet verder dan een (toen nog vrij efficiënt) "part"-systeem. Een echte kapitaalstructuur is pas ingevoerd – via de inbreng van naamloze vennootschappen – bij de opkomst van de stoomvisserij in 1884. Net zoals aan de wal, is dit snel oprukken van het typisch 19^e eeuws "wild" kapitalisme van groot belang voor de maritieme cultuur en volkskunde. Vanaf 1920 zien wij dan – via de motorvisserij - de vrij snelle overgang van de grote vennootschappen (stoomvisserij) naar de familiaal-artisanale rederijen, met hun statuut van feitelijke vennootschap of van p.v.b.a.

Meteen komen wij dan ook terecht in de problematiek van de *sociale verhoudingen* binnen de sector, uiteraard van overwegend belang voor de volkskundige. In de Middeleeuwen gaat het nog om gesloten visserijgemeenschappen, min of meer analoog met het gildenwezen in de steden. Op grond van het "part"-systeem ontwikkelt zich vanaf 1450 een soort van samenwerkende vennootschap, die ook van sociale aard is. In de duistere periode 1580/1780, gekenmerkt door de teloorgang van de eens zo bloeiende sector, is er enkel nog een marginale kustvisserij (... en bovendien ook nog de meer lucratieve kaapvaart !). Zoals eerder vermeld, is er dan naar het einde van de 19^e eeuw de periode van het "wild" kapitalisme, de uitbuiting van de weerloze visser, die evenwel reeds kort nadien, vanaf 1920, via de motorvisserij weet op te klimmen tot de status van kleine scheepseigenaar en reder.

Doorheen al die krachtlijnen loopt de ontwikkeling van de *maritieme organisatie*. Reeds in de vroege Middeleeuwen is hierbij van overwegend belang de rol van de Graaf van Vlaanderen en van de

dijkgraven en de waterschouten. De grote bloei van de haringvisserij in de 15^e eeuw en tijdens de eerste helft van de 16^e eeuw zou zelfs totaal onmogelijk geweest zijn zonder een zeer doeltreffende *overheidsinmenging*, meer bepaald via konvoobegeleiding van de haringbuizen en via kustbewaking. Ook de gedeeltelijke omschakeling naar de kaapvaart in de 17^e/18^e eeuw (vooral in Oostende en Duinkerke) was uiteindelijk een aangelegenheid van de overheid. Bij de onafhankelijkheid van België wordt in 1831 het Bestuur van het Zeewezen opgericht, dat sedertdien qua maritieme organisatie een uiterst belangrijke rol heeft gespeeld. De regionalisering van de sector in 2002 heeft thans het beleid in de handen gelegd van het Vlaams Gewest (... "l'histoire se répète").

Aldus ten slotte nog een laatste parameter, met name het *overheidsbeleid*. De voor die tijd zeer vroege overheidsinmenging was vooral van fiscale aard (een flinke bron van inkomsten voor de Graaf van Vlaanderen !) maar was ook bedoeld als politiek tegengewicht t.o.v. de grote steden (Brugge, Gent, Ieper, Rijssel), waarop de Graaf weinig of geen vat kon krijgen. Die lijn wordt nog strakker doorgetrokken door de Bourgondiërs en vervolgens ook door de Habsburgers, die streven naar een sterk centraal gezag (zowel militair als economisch), waarin de maritieme sector reeds eerder een grote rol speelt. Na de onafhankelijkheid van België geniet de sector in de periode 1831/1867 van financiële overheidssteun, en vervolgens van structurele aanmoediging. Sedert 1970 is er een gemeenschappelijk EG-marktbeleid, in 1975 werd op de valreep een IJsland-visserijakkoord afgesloten, in 1983 ontstond een intern EG-visserijakkoord (met TAC's en quota), en in 1984 werd ook aangevangen met visserij-ontwikkelingssamenwerking met een vrij groot aantal Derde Wereld-landen (dit ingevolge het invoeren van exclusieve 200-mijl-zones). Intussen beleeft de sector andermaal zeer moeilijke tijden, wat uiteraard overheidsinmenging des te meer noodzakelijk maakt.

Wordt vervolgd.

De Noordse Stormvogel

Vliegend vuilnisvat van de Noordzee

95% van de dood gevonden stormvogels in de Noordzee heeft immers plastic in de maag.

De Noordse stormvogel is een familielid van de albatros en gaat ver van de kust op zoek naar vis, inktvis en ander zeedierlijk voedsel. Maar de vogel beschouwt ook zwerfvuil als voedsel. De gevolgen laten zich raden, het plastic hoopt zich op in de magen. De rond de Noordzee gevonden dode stormvogels hebben gemiddeld 35 stukjes kleine plastics in de maag of 0,31 gram per vogel.

We mogen niet met de vinger wijzen naar één sector (de visserij). Het plastic dat we in de magen vinden is afkomstig van allerhande sectoren ; stukjes veniel, vislijn, industriële plastic of plastic van gebruiksvoorwerpen zoals stukjes van emmertjes, verpakkingsmateriaal enz. overboord gesmeten of achtergelaten op de stranden.

De stormvogel geldt dan ook als één van de ecologische graadmeters voor de Noordzee, met name wat betreft zwerfvuil. De doelstelling van de Noordzeelanden is om het percentage stormvogels dat meer dan 0,1 gram plastic in de maag heeft, terug te brengen tot onder de 10 percent.

Momenteel heeft 50% van de stormvogels meer dan 0,1 gram plastic in de maag.

NOG WAT MEER OVER DE Noordse stormvogel of bij ons "mallemokke" genaamd

Ze worden tot 44 jaar oud en geslachtsrijp vanaf hun negende jaar. Ze leggen één ei per jaar en nestelen op steile rotswanden vooral aan de Britse kusten. Bij gevaar spuugt deze stormvogel een stinkende kleverige olie naar zijn belager. Deze maagolie is voor het verenkleeft van het slachtoffer net zo ramzalig als stookolie. Zeevogels die regelmatig voedsel stelen van andere zeevogels laten de stormvogel met rust. De snavel is sterk en heeft een scherp gebogen punt waarmee ze stukjes van prooien kunnen aftrekken. Ze kunnen ook tot 10 meter in zee duiken en daarom vinden onderzoekers resten van pijlinktvissen in de magen. Het vliegvermogen is sterk ontwikkeld maar op het land zijn het onhandige waggelaars. "Clown op het land, sierlijke zwever op zee".

Noordse stormvogels zijn beschermd door de internationale Conventie van Bern

Natuurinfo.nl

GUST EN SUZETTE

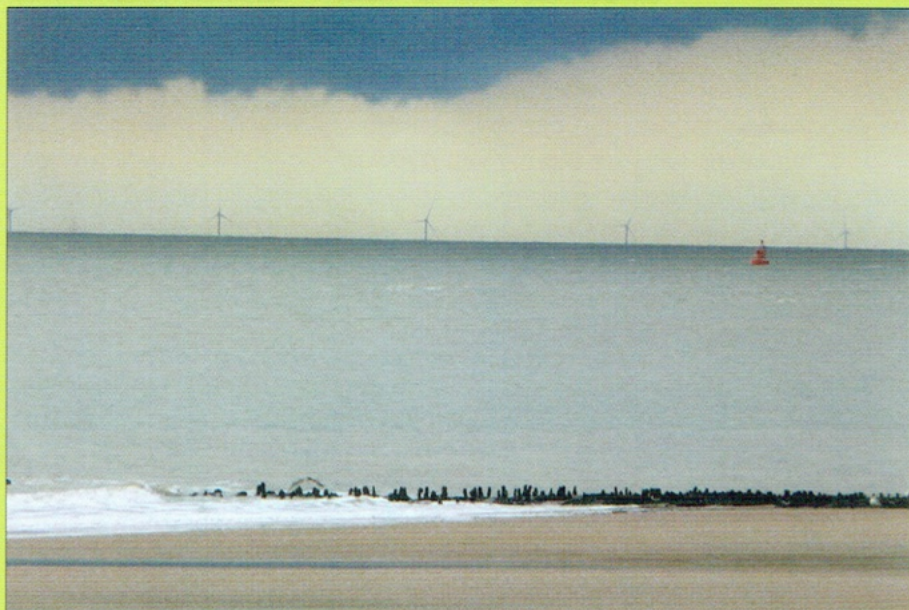
Johan Vande Lanotte, minister bevoegd voor de Noordzee, start samen met de staatssecretaris voor Leefmilieu, Melchior Wathelet, een campagne die wijst op het belang van de biodiversiteit in het water. Dit ter gelegenheid van de internationale dag van de biodiversiteit.

Het gezicht van de campagne is GUSTVANDEKUST, een bedreigde platte oester, de partner van Suzette Lacrevette.

Daarnaast wordt gevraagd geen zonnecrème met chemische UV-filters te gebruiken. Die chemische producten kunnen immers het hormonaal evenwicht van de waterdieren verstoren. De campagne heeft het ook over sommige watersporten zoals jetskiën die schadelijk zijn voor het ecosysteem. Aan kinderen wordt gevraagd geen ballonnen op te laten; als die in zee terechtkomen worden die door zeedieren vaak als voedsel aanzien wat de zeedieren fataal kan worden

De Morgen 22/05/12

Een fata morgana was te zien aan het strand van Oostende

Op donderdag 19 april omstreeks te 15 uur op de zeedijk te Oostende ter hoogte van de drie gapers bemerkte mevrouw Anita Vandenberg, die daar aan het wandelen was, plots een reeks windmolens in zee. Anita die een fervent fotografe is en steeds haar toestel bij zich heeft kon het fenomeen op de gevoelige plaat vastleggen. Het was op die dag nagenoeg windstil en de zee was vlak. Waterstanden van die dag te 13u16 hoogwater en te 19u30 laagwater.

Normaal kan men te Oostende van op de zeedijk de windmolens van de Thortonbank (ongeveer 40 km verwijderd) niet zien. Het beeld van die windmolens duurde ook maar een paar minuten en verdween.

Was het hier een luchtspiegeling of fata morgana of niet?

De naam 'fata morgana' komt van het latijn fata voor fee en morgana is de naam van de zuster van koning Arthur. Deze naam werd gegeven door de Normandiërs die luchtspiegelingen als tovenarij beschouwden. (zie Vandale verklarend woordenboek)

Volgens gegevens die ik opzocht in een wetenschappelijke encyclopedie kunnen luchtspiegelingen optreden als de luchtlaag boven de grond of zee koud is en de laag boven deze warm op voorwaarde dat zich boven de warme luchtlaag terug een koude laag bevindt.

Luchtspiegeling is een optisch verschijnsel door afbuiging van de lichtstralen die veroorzaakt wordt door de verschillende dichtheid van de luchtlagen ontstaan door de temperatuurverschillen in die luchtlagen. Het luchtspiegelbeeld kan waargenomen worden op verscheidene kilometers van het werkelijke beeld.

Een bijzonder geval van luchtspiegeling is de fata morgana die regelmatig in de Straat van Messina kan waargenomen worden alsook de luchtspiegelingen in woestijnen zijn bekend.

Een opstekertje , in de tijd van de zeilschepen bij windstilte zag men plots aan de horizon een spookschip (Vliegende Hollander) opdagen die ook opeens verdween in het niets. In die tijd had men er geen verklaring voor.

Onze bijzondere dank aan mevrouw Vandenberg Anita voor de foto.

P.S. Naar verluid kan men ook de Thorton windmolens zien bij zeer goed weer van op de appartementsgebouwen op een zekere hoogte (4de verdiep). Immers hoe hoger men staat hoe verder men ziet op zee.

(N.V.D.R.) Tijdens mijn reis naar Congo in 1955 aan boord van de TNA Kamina toen we in de Atlantische Oceaan voeren en volgens de zeekaart ver van land waren zagen we in de tropische nacht aan de horizon precies de lichtjes pinkelen van een stad aan land. Een kleine paniek op de brug van het schip; varen we een verkeerde koers? Of is het misschien een fata morgana? Naarmate we dichterbij kwamen zagen we dat de zee erg fluoriseerde en toen we door de lichtbank voeren was als 't ware een vuurwerk in het boeg- en nachtelijk kielwater van het schip Dat duurde zo een tiental minuten eer we door die fluoriserende lichtbank waren.

Ook bij ons in de warme zomernachten kan men soms het groenachtige fluorlicht zien dat eigenlijk verwekt wordt door een zeediertje, de zeevonk.

(R. Coelus)

ZEEVONK

Gedicht van Johan Corveleijn

Zwemmen in de zeevonk in de zomer
bij het zilverlichten van de zee,
een decor om weg te dromen,
van een wandeling in de onderzeese
duinen- dag zeehond, dag bruinvis,
dag witsnuitdolfijn-
en dan weer naar de voedlijn te waden,
temidden zweepdietjes, algjes
en wiertjes in het kniehoge schuim.

HAAIEN IN DE NOORDZEE

Tekst: Joerie Ryckaseys

Foto's: Eddy Eneman

INLEIDING

De vraag wordt vaak gesteld: welke haaien leven er in onze eigenste Noordzee? Met dit werkje zal ik een antwoord geven op die vraag. Iedere soort die voorkomt in onze zee zal besproken worden. Hiermee wil ook direct enkele misverstanden over haaien ophelderen. Want géén enkele soort, die in de Noordzee leeft, is gevaarlijk voor de mens. En zoals een goede vriend van mij ooit zei: iedereen die in de Noordzee gezwommen heeft, mag met recht en rede zeggen dat hij of zij met haaien heeft gezwommen! Haaien zijn prachtige, sierlijke dieren en ze spreken tot ieders verbeelding. Soms heerst er hier en daar ook wat teleurstelling als men ziet welke soort haaien in de Noordzee leven. Het zijn inderdaad niet allemaal "jaws-achtige" haaien, maar daarom zijn ze niet minder interessant, minder mooi en zeker al niet minder nuttig! Onze haaien, buiten enkele soorten, zijn inderdaad niet van de grootste (buiten de Reuzenhaai dan). Maar ze behoren, naar mijn mening, toch wel tot de mooiere en sierlijkere haaien! Neem eens even de tijd, en ga de hondshaai eens observeren in een aquarium en zie hoe sierlijk deze zich voortbeweegt. Of zie hoe de reuzenhaai en vervaarlijk, dreigend silhouet afwerpt in het blauwe water, maar zet je angsten opzij en zie welk nuttig en lief dier het is. Ze zijn inderdaad niet van de grote soort, maar wees eerlijk; als je weet dat ze tot dicht bij het strand komen, zijn we dan ergens niet blij dat het niet allemaal grotere haaien zijn zoals de tijgerhaai of de witte haai? Haaien zijn en blijven roofdieren, en helaas komt het voor dat een haai de mens verward voor zeehond, met alle gevolgen van dien. Onze Noordzee is ook te ondiep om grotere soorten te huisvesten. We zullen ons nu eens verdiepen, in de soorten die in onze zee leven. En zet uw vooroordelen even opzij, en laat mij u vertellen, welke prachtige soorten er in onze eigenste zee leven.

HAAIEN

Haaien leven al miljoenen jaren in onze zeeën. Beter gezegd, ze leven al ongeveer 300 miljoen jaar in de oceanen en zeeën. Ze zijn ouder dan de dinosauriers en ze zijn nauwelijks veranderd! Het zijn uitstekende jagers en ze zorgen ervoor dat de ecologische balans behouden blijft. Ze staan, met recht en rede, nog steeds aan de top van de voedselketen. De reden waarom ze zo succesvol zijn, moeten we zoeken bij hun vorm en hun zintuigen:

- **Vorm:** haaien hebben een gestroomlijnd figuur en een krachtige staart waardoor ze pijlsnel door het water kunnen schieten.
- **Zintuigen:**

- **Geur:** het gedeelte in de hersenen, dat verantwoordelijk is bij de haai voor de reukzin, is zeer sterk ontwikkeld. Een haai kan één druppel bloed al van ver ruiken. Zo kunnen ze snel gewonde potentiële prooien opsporen.
- **Zicht:** in tegenstelling tot wat de meeste mensen denken, hebben haaien een uitstekend ontwikkeld gezichtsvermogen. Hun ogen zijn gebouwd op dezelfde manier als die van gewervelde dieren. Ze hebben een hoornvlies (met staafjes en kegeltjes), een netvlies en een ooglens. Ze hebben zelfs oogleden, maar ze knippen niet omdat het water de ogen reinigt. Ook hebben ze een derde ooglid, welke de ogen beschermt bij het aanvallen van een prooi. Ze hebben ook een soort weefsel in de ogen, net zoals bij honden en katten die het licht terugkaatst naar het netvlies waardoor ze beter kunnen zien in het donker.
- **Gehoor:** het gehoor bij haaien is redelijk eenvoudig ontwikkeld, ze hebben geen trommelvlies omdat het omringende water het geluid uitstekend geleid. Aan de zijlijn van de zijkant van hun lichaam, hebben ze komvormige vaatjes waarin zich haartjes bevinden die kleine trillingen kunnen waarnemen. Zo krijgen ze een idee van waar een spartelend prooidier zich bevindt, maar kunnen ze ook orkanen voelen aankomen en dan zwemmen ze dieper om die te vermijden.
- **Ampullen van Lorenzini:** hiermee kunnen ze veranderingen in het elektrisch veld waarnemen. Iedere beweging zendt een lichte elektrische lading uit, zo kunnen haaien ook prooien vinden die zich onder het zand bevinden.

■ MISVERSTANDEN OVER HAAIEN

Even kort een opsomming met misverstanden over haaien:

- Haaien jagen niet bewust op mensen, ze verwarren zwemmers en surfers met zeehonden of zeeleeuwen;
- Er zijn slechts enkele soorten gevaarlijk voor de mens;
- Je hebt meer kans om door de bliksem getroffen te worden dan om aangevallen te worden door een haai;
- De huid van een haai voelt ruw aan, als schuurpapier en is niet slijmerig of glad.

Opmerkelijk: haaien hebben slechts tientallen mensen gedood, terwijl de mens duizenden haaien heeft gedood...

HOE LEVEN HAAIEN?

Sommige haaien leven solitair, anderen leven in scholen (bijvoorbeeld de doornhaai). Bepaalde soorten werken met het territoriumstelsel en gaan andere haaien aanvallen. De meeste haaiensoorten zijn 'ovoviviparand' wat betekent dat ze de eieren in hun lichaam 'uitbroeden'. Er komt dus een levend haaitje uit het lichaam van de moeder. De haaienwereld is bij bepaalde soorten zelfs onderhevig aan etiquette! Haaien zenden signalen uit naar elkaar doormiddel van hun gedrag om boodschappen als "ga weg!" uit te drukken. Haaien zelf zijn erg nieuwsgierige dieren, en aangezien ze geen handen hebben, moeten ze soms bijten om iets beter te bestuderen. De haaien in de Noordzee voeden zich vooral met vissen en kleine schelpdieren, de reuzenhaai voedt zich met plankton.

SOORTEN IN DE NOORDZEE

Doornhaai

Classificatie	Voorkomen
<p>Rijk: Animalia (Dieren)</p> <p>Stam: Chordata (Chordadieren)</p> <p>Klasse: Elasmobranchii (Haaien en roggen)</p> <p>Orde: squaliformes (Doornhaaiachtigen)</p> <p>Familie: Squalidae (Doornhaaien)</p> <p>Geslacht: Squalus</p>	

Jonge Doornhaai

Doornhaai in de vismijn

Deze haaiensoort kan maximaal 1m60 worden en een gewicht hebben van 9,1 kg. Hij komt voor net onder het wateroppervlak maar kan ook voorkomen op een diepte van maximaal 1460 meter. De haai is ongevaarlijk voor de mens, maar hij heeft wel een stekeltje aan de voorkant van beide rugvinnen en deze

kunnen wel eens lastig worden als een visser dit dier in zijn net aantreft. Het dier gebruikt deze “doornen” als verdedigingsmiddel. Het dier jaagt in grote scholen op vrijzwemmende vissen. Het dier kan ook voorkomen in brak water en komt sporadisch dicht bij de kust van Nederland en België voor. Er wordt gevist op het dier en het gerookte vlees wordt vaak verkocht onder de naam “zeepaling”. De haai staat op de internationale rode lijst van bedreigde diersoorten aangeduid als ‘kwetsbaar’.

Gladde haai

Classificatie	Voorkomen
<p>Rijk: Animalia (Dieren) Stam: Chordata (Chordadieren) Klasse: Chondrichthyes (Kraakbeenvissen) Onderklasse: Elasmobranchii (Haaien en roggen) Orde: Charcharhiniformes (Grondhaaien) Familie: Triakidae (Gladde haaien) Geslacht: <i>Mustelus mustelus</i></p>	

Gladde haai

Gevlekte gladde haai

Deze haai (ook wel zandhaai of toonhaai genoemd) is eveneens ongevaarlijk voor de mens en kan een maximale lengte hebben van 1m64. De haai heeft een grijze rug, lichte flanken zonder vlekken. De buik heeft een geelwitte kleur. Ze komen voor in kustwateren, maar eveneens op een diepte van maximaal 200m. Zijn broertje, de gevlekte gladde haai, leeft eveneens onder dezelfde omstandigheden en komt voor op dezelfde plaats. Deze soort staat aangeduid op de internationale lijst van bedreigde dieren als kwetsbaar.

Wordt vervolgd.

Aquarium, Terrarium & vijver beurs van de kust

Georganiseerd door:

Oostende Platy vzw

Zondag 26 augustus 2012

van 10.00 tot 16.00

Gratis inkom

Inlichtingen en reservaties: voorzitter.oostende.platy@gmail.com - 0473/709672

Plaats: Dienstencentrum "De Schelpe"

Elisabethlaan/Schelpenstraat 20

B 8400 Oostende

Vrij van zegel KB 1927 art. 198

Oostende Platy

Tongenvisserij op de kust in de jaren zestig

Begin jaren zestig plaatst onze kustvisserij de bokkeninstallatie om garnalenvisserij te bedrijven. Daaropvolgende jaren, als de tongen in het voorjaar naar de kust komen, wordt de bokkenvisserij en zijn boelen ook gebruikt om

We varen in de donkere ochtend naar de visgrond, terwijl de schipper naar daar stuurt en de bemanning wat met hun passagiers vertellen.

op tong te vissen. De netten hebben grotere mazen, verzwaaard met ketting en kleinere bomen maar de vangsten verdubbelen met meer dan de helft van voordien met het plankensysteem. De grote visserij volgt de kustvisserij met belangstelling en als ze hun resultaten inschatten is het kwestie van tijd voordat ook zij op het bokkensysteem overschakelen. Het begin van bokkenvisserij met de grotere schepen; eerst met dezelfde motoren maar later gaan ze over op straffere om na enkele jaren speciale bokkenvaar-

tuigen te bouwen waarbij de gebruikte motorvermogens na een tijd de pan uitswingen.

Matrozen Eddy en Maurice staan aan de lier bij het winden van de boelen en de bokken.

Men ziet de visnetten op en neer staan; wat betekent dat er zwaarte in het achterste van het net zit, hier slijk.

Let op de lier; onderaan de trommels met het korretouw en daarbovenop het klein liertje waar dunnere staaldraad zit om de bokken op te winden.

Let ook op de stalen ketting aan de mast die beide bokken verbindt; deze dient als borg in geval er iets moest breken. Het is vooruitziende veiligheid want breekt er iets aan de bevestiging van de bok met de mast, dan schiet de bok met snelle kracht als een pijl uit een boog door het dek en daaropvolgend door de scheepsrump met de gekende gevolgtrekking. Niemand verplicht dat maar de kustvisser doen dat uit hun eigen, zoals ze zoveel andere eigen vindingen in praktijk brengen.

Tongenpopulaties doen in het voorjaar onze kust aan van als het kustwater 6° Celsius bedraagt. Later als hobbytuinier ervaar ik jaar na jaar dat dit met de narcissenbloei aan onze kust samenvalt. Na de winterse visserij is het kwestie van weken tot we met de bokken op tong in onze kustwateren gaan vissen. Elke kustvisser heeft zijn favoriete plekjes, voor mijn vader en zijn O.628 is dat meestal in de slijkgronden voor de kustlijn tussen De Haan en Wenduine, om op tong

te jagen. Het merendeel van de kustvissers wil daar niet vissen om het ploeteren in het slijk en velen zijn bang om hun mooi geschilderde scheepjes vuil te maken. Dat slijkgebied heeft niet voor niets de naam van "de beir" gekregen.

Op een dag dat we gaan vissen in "de beir" hebben we vier passagiers mee; een

Hier ziet men beter de kor met zijn kettingen loodzeil. Tongen zitten gekopt in het voorste van het net. Er worden er deze dag ook veel gevangen.

Ziet ook hoe de kor op en neer in het water staat, wat wijst op zwaarte in het net; hier dus slijk.

Eddy draait de rem toe van het klein liertje als de bokken hoog genoeg staan.

Let op de kor zonder wekkers, de ketting die men ziet fungeert als loodzeil.

Het is nochtans gebruikelijk bij de tongenvisserij om kettingen voor het loodzeil te bevestigen, de zogenaamde wekkers, gezien er hier in slijkgrond wordt gevist gaat men beter door zulke grond zonder wekkers.

advocaten echtpaar en een baruitbater en zijn vrouw uit Brussel; ze nemen foto's en bijna vijftig jaren later hebben ze hun waarde verdiend. Zoals altijd is het kunde van de schipper om de beste plekken in het slijk te vinden, niet

alleen waar de meeste tong zit maar ook waar men het best met de twee boelen doorraakt zonder te blijven steken. Als we winden zijn het keer op keer twee halfvolle kui-

Schipper Frans gebruikt al zijn aandacht om het schip op rechte koers te houden zodat de netten niet in het schroef kunnen terecht komen.

len slijk die op dek komen waartussen de tongen spartelen. Als de boelen na het winden boven water zijn is de eerste

Als het achterste netgedeelte stilaan bovenaan het wateroppervlak komt betekent dit dat de meeste slijk er is uitgespoeld.

Het net wordt binnengehaald omdat er een scheur in is en deze wordt met naald en garen dicht geregen. Let op de kuil tegen de motorkap en lier; het slijk puilt en loopt eruit.

De mensen op de foto, buiten Frans, Eddy en Maurice, zijn de passagiers, de fotoneemers van die dag.

bewerking volle kracht vooruit varen om het slijk zoveel mogelijk uit de kuilen te spoelen. Om zo weinig mogelijk tijd verspillen duurt dat nooit zolang tot al het slijk eruit is gespoeld.

We rapen de tong van dek en werpen ze in manden en als ze opgeraapt zijn, langs elke kant, stampst één matroos met de voet in de tongen terwijl de andere matroos er volop met de waterlans inspuist. Zo wast men tongen voordat ze worden gestript; om nadien nogmaals te wassen, voordat ze in bakken met ijs worden opgeslagen.

Terwijl beide matrozen, elk langs hun scheepszijde, de tongen van dek rapen

worden deze geteld. Zo kan men beide boelen met elkaar vergelijken en als altijd langs dezelfde kant minder inzit betekent dit dat deze boel minder goed vist dan de andere; dan is het bijstellen totdat er evenwicht komt. Als een bijgestelde boel beter gaat vissen, is het tijd om de andere een zelfde beurt te geven. Zo zoekt men perfectionistisch verder tot men de beste resultaten bereikt en dat is een positief punt om met twee boelen, bomen en bokken te vissen.

De ondermaatse tong wordt overboord geworpen bij ons

en doordat wij alleen op deze plaats vissen hebben deze tongetjes op het einde van het seizoen de wettelijke maat bereikt en hebben meer commerciële waarde gekregen. Zo moet het zijn.

Eddy Serie, Oostende, 12 juni 2012

Bij het vissen in het slijk is het na elke sleep, het dek en de scheepszijden met water en borstel schrobben want door de voorzomerse zon is alles rap aangekoekt.

Op de foto toont de baruitbater uit Brussel dat hij niet bang is van het lastige werk; terwijl men Eddy en Maurice op het achterdek ziet verpozen.

Let op de ouderwets rieten bennen (manden) op dek.

Een groene toekomst kan niet zonder blauw!

De zeeën hebben ons heel wat te bieden op sociaal, economisch en milieugebied en leveren een belangrijke bijdrage aan armoedebestrijding. Bovendien zorgen ze ervoor dat de aarde bewoonbaar is voor ons mensen. Veel van ons voedsel, de lucht die we inademen, het weer, het klimaat en de kustlijnen hangen af van en/of worden sterk beïnvloed door de zee.

Zorgen voor duurzaam gebruik en beheer van de zeeën

Zeeën spelen een complexe en belangrijke rol in de regulatie van het klimaatsysteem. Ze absorberen bijvoorbeeld elk jaar ongeveer 25% van alle CO₂ die we uitstoten en hebben ons al behoed voor een catastrofale klimaatverandering.

Toch blijft dit alles niet zonder gevolgen: de zeeën worden steeds zuurder en bovendien hebben ze bijna alle extra warmte die door de klimaatverandering wordt veroorzaakt opgenomen. Het risico is groot dat deze veranderingen de normale patronen van zeestromingen die ons klimaat beïnvloeden, zullen wijzigen.

Een geïntegreerd internationaal kader voor het beheer van de zeeën

Het VN Zeerechtverdrag (UNCLOS) van 1962 voorziet een geïntegreerd wettelijk kader als basis voor goede en effectieve bepalingen voor de verschillende vormen van gebruik van de zeeën die gedurende de laatste dertig jaar werden vastgelegd door gespecialiseerde VN-agentschappen en programma's. Toch bestaan er serieuze beperkingen voor het opvolgen en afdwingen van deze bepalingen. De tekortkomingen in dit beleid moeten dringend worden opgelost.

Een blauw-groene economie

Het concept van een groene economie is in de laatste jaren opgedoken als een algemeen aanvaard alternatief voor het traditioneel gedachtegoed, waarin milieubescherming en -beheer volledig los werden gezien van economische ontwikkeling. Ondertussen erkent men

wel dat de ontwikkeling gelinkt moet worden aan het milieu en aan de sociale pijlers van de samenleving. Een groene economie moet ten goede komen aan gemeenschappen in de kustgebieden, gezonde zee om te kunnen overleven. Gezonde zeeën zijn cruciaal belang voor de duurzame ontwikkeling voor miljoenen mensen. Om die reden moeten we evolueren naar een blauw-groene economie.

De overstap naar een blauw-groene economie is noodzakelijk om nieuwe jobs te creëren, de vervuiling van de zeeën en oceanen tegen te gaan, natuur- en andere rampen het hoofd te kunnen bieden en nieuwe uitdagingen zoals klimaatverandering aan te kunnen gaan.

Landen kunnen optimale economische en sociale voordelen halen uit een gezonde zee en tegelijkertijd het milieu op lange termijn beschermen door de principes van een blauw-groene economie te aanvaarden en institutionele kaders daaraan aan te passen.

Unescoplatform Vlaanderen 2012

TSG Roald Admundsen, zie volgende pagina

TSG 508 ROALD ADMUNDSEN

Af en toe komt dat sierlijk zeiljacht de Oostendse haven binnen gevaren. Het is een Duitse brik of tweemaster met vierkante zeilen en bezaan.

De kapitein ervan, Hugo Bauer, heeft een boontje voor Oostende. Einde maart was de Duitse brik er weer. Dit zeilvaartuig heeft een stel jongeren aan boord van diverse nationaliteiten die hiermee op zeiltraining zijn. Een zeilkamp duurt meestal twintig dagen en er wordt aan boord geslapen in kooien of ook hangmatten. In de winter vaart de brik naar de Azoren en de Canarische eilanden en in de lente en de zomer zijn de Noordzee en de Oostzee het trainingsveld.

De brik is 50 meter lang, heeft twee masten van 34 meter hoog boven de kiel en 850 m² zeiloppervlakte. Er is ook een bijna geruisloze hulpmotor afkomstig van een duikboot.

De vaste bemanning bestaat uit 17 koppen en maximaal kunnen er 28 neofieten mee want om mee te varen is vooraf geen zeilkennis vereist.

Het vaartuig heeft zijn thuisadres in Duitsland te Eckernsforde, Jungfernstieg, 104. De havenstad Eckernförde is gelegen aan de Baltische Zee benoorden de stad Kiel.

Onder impuls van onze havenkapitein Patrick Vermandel mochten de knapen van het zesde leerjaar L.O. van het Koninklijk Werk Ibissschool een onvergetelijke zeiltocht meemaken op 23 maart aan boord van dat zeilschip en ze voeren van Oostende naar Zeebrugge en terug en mochten touwen sjoeren, aan het stuur staan, patatten schillen, de reddingsboot uitzetten, mastje klimmen; kortom proeven van alles wat er aan boord van een echt groot zeilschip gebeurt

Kapitein Patrick Vermandel geeft navigatieles aan de Ibis-knapen aan boord van de Roald Admundsen. Foto: Ingrid Claeys

DE VAAS VAN OOSTENDE

In ons vorig tijdschrift vroeger we waar die staat.

Die vaas is er één van de vier. Dus niet de vaas van Oostende maar wel 'de vier vazen van Oostende.' En die zijn onderdeel van de diverse kunstwerken van de Graaf De Smet de Naeyerbrug te Oostende. In die vazen kan er niets geborgen worden; ze zijn toe vanboven. Ze zijn versierd met schelpmotieven en niet met leeuwenkop-

pen zoals we eerder schreven. Op die niet juiste bewering dat er leeuwenkoppen op die vazen staan kwam geen reactie van de lezers. De koppen zijn echter waarschijnlijk een soort allegorische figuren; mensenhoofden met ramshorens en visvinnen. Volgens opzoekingen door onze secretaris, Eddy Eneman zouden die vazen ontworpen en gemaakt zijn door één van de twee beeldhouwers Julien Dillen (1849-1904) en of Karel De Kesel (1849-1922) beiden uitvoerders van de kunstwerken op de brug of het kan ook door architect Albon Chambon (1847-1928), de architect-ontwerper van de brug, die eveneens ook beeldhouwer was.

WAAR IS HET BORSTBEELD VAN PIERRE DE MEY?

De sluis met de twee bruggen die de Graaf De Smet de Naeyerlaan met de Slijkense steenweg verbinden en waarover dagelijks de kusttram rijdt kreeg de naam van 'Sluis Demey' (Lep op een andere schrijfwijze) als eerbetoon aan ir. Pierre De Mey (1844-1898) hoofdingenieur van Bruggen en Wegen indertijd. Buiten zijn naam die verbonden is

aan de sluis is er over deze uitzonderlijke figuur, vriend van koning Leopold II, en die van een zeer bijzondere betekenis was en een cruciale rol speelde in de ontwikkeling van de Oostendse haven in de 19de eeuw is er verder niet veel wat er aan deze havenontwerper herinnert. In ons vorig tijdschrift vroeger we : " Waar is het bronzen borstbeeld van Pieter Demey gebleven?"

Eddy Eneman heeft na tal van opzoekingen kunnen achterhalen dat het borstbeeld nog bestaat en zich bevindt in de reserves van het Stedelijk Kunstmuseum Oostende en gemaakt werd door de Brugse bekende kunstenaar-beelhouwer Gustaaf Pickery. Afmetingen van het beeld 68x60x35 cm.

Uit artikels van de weekbladen l'Echo d'Ostende en Le Carillon(1898) zou blijken dat het bronzen borstbeeld werd

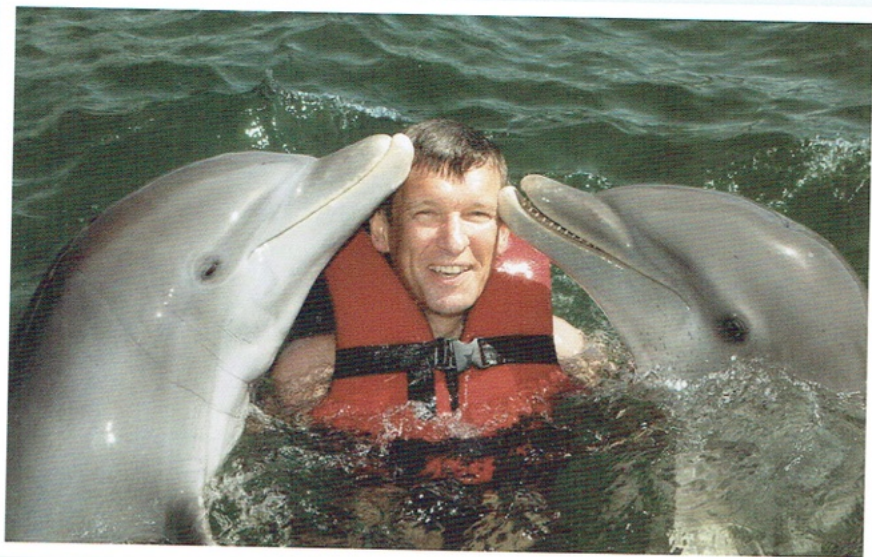
gemaakt in opdracht van de Oostendse Kamer van Koophandel en door deze organisatie geschonken werd aan de stad Oostende.

Stad Oostende heeft het bronzen beeld nooit een plaats gegeven maar wel bewaard. Het werd soms uitgeleend voor tentoonstellingen o.a. te Brugge.

Pierre De Mey zal wel niet vermoed hebben dat de haven waarvoor hij de plannen ontwikkelde op vandaag uitgroeit tot een windmolenhaven en **het zou misschien wel goed zijn dat na vele jaren het borstbeeld van Pierre Demey een waardige plaats krijgt.**

R.C.

Vlaams koppel, Marie H el ene en Koenraad, leden van onze vereniging, liet zich zoenen door twee dolfinen in  en op zee dolfinarium van het eiland Cuba. (Ingestuurde vakantiefoto's maart 2012)

Lijst steunende leden 2012

<i>A, Argenta - Guido Danneel</i>	<i>Desnerck Roland</i>
<i>Alleman Fernand</i>	<i>Desutter Emmanuel</i>
<i>Ampe - Vandale</i>	<i>Dewaele Marcel</i>
<i>Andriessen V.J.M.</i>	<i>D'Hooghe Willy</i>
<i>Belpaeme Blanche</i>	<i>Dierckens Bernard</i>
<i>Bienfet Ronald</i>	<i>Dirickx Kamiel</i>
<i>Billiet Kurt</i>	<i>Dufait Roland</i>
<i>Billiouw Hendrik</i>	<i>Dumarey Daniël</i>
<i>Bogaert Marie-Rose</i>	<i>Dumolin M-R</i>
<i>Borny Rolande</i>	<i>Dupont Jerome</i>
<i>Bossaert - Garsbeke</i>	<i>Dutreeuw Rita</i>
<i>Boulanger Hendrik</i>	<i>Eerebout - Barbaix</i>
<i>Bourgoignie Nancy</i>	<i>Francois Glibert</i>
<i>Caestecker Hubert</i>	<i>Gallant Roger</i>
<i>Carly Ronald</i>	<i>Garsbeke - Debleecker</i>
<i>Catteceur Kris</i>	<i>Geedts André</i>
<i>Cattoor Johan</i>	<i>German Guendoline</i>
<i>Claessens - Versluys Herman</i>	<i>Germonpré - De Jaeger</i>
<i>Claeys Niki</i>	<i>Gervais Brigitte</i>
<i>Cleremans André</i>	<i>Geryl André</i>
<i>Coelus Jehin K.M.H.</i>	<i>Gbevaert Christianne.</i>
<i>Coelus Lieven</i>	<i>Goderis Roger</i>
<i>Coelus Sofie</i>	<i>Goemaere Elisabeth</i>
<i>Coelus Stijn</i>	<i>Goorens Marie-Louise</i>
<i>Coelus Robert</i>	<i>Gosens-Van Der Velden</i>
<i>Constandt Georges</i>	<i>Hardy-Schalandrijn</i>
<i>Cordemans Louis</i>	<i>Heirwegh Eddy-Bastini</i>
<i>Cordier Maria</i>	<i>Helsen Ludo</i>
<i>Corveleyn Johan</i>	<i>Helsen Yolanda</i>
<i>Coulier Edwinus</i>	<i>Helsen-Vercammen</i>
<i>Dasseville - Claeys</i>	<i>Herman Gilbert</i>
<i>de Bruin H.</i>	<i>Hillewaere Antoon</i>
<i>De Donder Fernand -Goetbals Rika</i>	<i>Hostyn Jef</i>
<i>De Loddere Thibault</i>	<i>Hubert Georges</i>
<i>De Mey Jef</i>	<i>Jacobsen Jean</i>
<i>De Vos Jacqueline</i>	<i>Jansoone R.J.A.</i>
<i>De Vriendt Wouter</i>	<i>Janssen Colin</i>
<i>Deblauwe Arne</i>	<i>Jooris Roger</i>
<i>Declerck Francine</i>	<i>Jooris Willy</i>
<i>Delbol Raymonda</i>	<i>Kerger Stefaan</i>
<i>Demaeght Dirk</i>	<i>Knöbl Heidi</i>
<i>Demeere Henri</i>	<i>Labbeke Martine(Vandecasteele R)</i>
<i>Depoorter Leo</i>	<i>Lambregt Rosette</i>
<i>Deramoudt Louis</i>	<i>Langenakens-Geryl</i>
<i>Derdeyn Fernandus</i>	<i>Lanoye Monique</i>
<i>Derycke Daniël</i>	<i>Lanssens René</i>

Leerman Victor
 Lievens William
 Lischetzki Pierre
 Lodewyckx Herman
 Lombard Jacques
 Luca Del Monte-Vandenberghe Luc
 Lus Lydia
 Maes - Vantournhout
 Mabieu Marie-Christine
 Malfait Pierre
 Martinsen Eduardus
 Mees Pierre
 Michielsens Charlie
 Mille Henri
 Moerman Johan
 Moeyaert Daniël
 Moyaert - Belpaeme
 Mynn Joan.,
 Natural Art
 Panesi Freddy
 Peereboom - Feytons
 Philips Freddy
 Photo Tropic (Broux Yvan)
 Pierre Willy
 Pieters Ronald
 Plaetevoet Raymond
 Pottier Patrick-Herkens Annmarie
 Prinzie Valere
 Remaut Germain
 Remaut Jeannette
 Sanders Laura
 Serie Edmond
 Severijns Natalis
 Severy Ronny
 S'Jongers Jean-Jacques
 Slabbinck Bart
 Sleuyter-Smessaert
 Smeyers Victor
 Sobry Ghislaine
 Soetaert - Versluys
 Staelens Marc
 Swinnen Frank
 Ulin Georges
 Van Acker - Declercq
 Van Broekhoven Marc
 Van De Wynckel Th,-De Clerck
 Van Den Heuvel Herman
 Van Der Cruyssen Gabriel
 Van Duyvenboden-Stubbe
 Van Loo Roland
 Van Vooren Rita
 Vandamme Gerard-Ureel R.
 Vande Castelee Louis
 Vandekerckhove Marc
 Vandendriessche Gilbert
 Vandendriessche Patrick
 Vanbalst Marc
 Vanbassel Christian
 Vanbee Roger
 Vanboeck Pierre
 Vanbove Maarten
 Vanbove Yasmina
 Vanmassenove Roger
 Vansluys Simonne
 Vansuyt - Cattellion
 Vantorre Amedé
 Vanwalleghem René-Vandewalle
 Verbeke Frans
 Verburgh André
 Verdruyve Oscar
 Verkempynck Jean-Pierre
 Vermandel P. Havenkapitein
 Verminck Danny
 Vermote Nelly
 Versluys Willy
 Verstraete Dirk
 Vyncke Wilfried
 Vyvey Jean
 Walrave Luc
 Weerbrouck Daniel
 Willaert Jean-Pierre.
 Willem Walter
 Witdoeck Flory
 Wynsberghe - Barbaix
 Zonnekeijn - Laplasse

**Deze lijst vermeldt de leden die
 12,50 euro en meer als lidgeld
 betaalden. Hun belangrijke steun
 verruimt de werking van de ver-
 eniging. Een zeer hartelijke dank.
 De lijst werd voorlopig afgesloten
 op 25 juni 2012.**

ONS GAZETJE

- † Medelid Fernand Puystiens(70 j), gewezen visser en bewoner van het zeemans-rusthuis Godtschalk te Oostende overleed op 26 maart Zijn uitvaart was in de St. Antoniuskerk van de vuurtorenwijk te Oostende
- † Op 20 maart overleed medelid kunstschilder 'Stefano' of Etienne Zanders (74 j). Afscheid werd genomen in het uitvaartcentrum, Stuiverstraat Oostende Stefano heeft nog tentoongesteld in het Aquarium en maakte dan ter plaatse kunstwerkjes met zand. Hij ging ook herhaaldelijk mee met onze groepsreizen.
- † Op 15 april overleed medelid Laurent Gombert (80 j). Hij was op rust zijnde chef-loods van het Belgisch Loodswezen te Vlissingen. Laurent stamt uit de bekende loodsenfamilie(Gombert) van Oostende. De liturgische uitvaart was op 20 april in de St. Theresiakerk te Bredene aan Zee.
- † Op 7 juni overleed steunend medelid van het eerste uur, Elise Hoornaert,gewezen uitbaatster van restaurant 'Blanche' op het vissersplein te Oostende. Zij was de dochter van Blanche Belpaeme of 'meetje van de Koaje'(98j) die thans verblijft in het rusthuis De Baorebreker te Oostende De uitvaartliturgie was op zaterdag 16 juni in de St Petrus en Pauluskerk te Oostende

Aan de families van onze overleden leden onze oprechte deelneming in hun rouw.

Voor de groepsreis naar de stad Lier op 28 april waren er 30 ingeschreven leden-deelnemers.

Toen we vertrokken met de bus was de regen goed van de partij Maar te Lier was er een zonnetje en hebben we van gans de dag geen regenspettertje gezien. Bij de terugkeer naarmate we onze stal naderden was 'Pietje de Regen' daar weer. De dertig lukkebonen hadden dan ook een fijne dag te Lier.

Tijdens de vierdaagse van Oostende voor Anker(van 25 tot 28 mei) werd het gratis toegankelijke Noordzeeaquarium letterlijk overspoeld met bezoekers die op rijtjes moesten aanschuiven.

De heer Thierry Verougstrate,voorzitter Federatie van de Vrienden Musea van België schonk ons vijf ongekende foto's van visserssloepen. Fotootjes genomen voor en rond het jaar 1900.

Beste dank, mijnheer Verougstrate T.